

Vaasan hallinto-oikeus**Päätös**

Antopäivä

Päätösnumero

07.10.2021

21/0050/1

Diaarinumerot

00540/18/5132

00541/18/5133

00550/18/5133

Asia

Valitukset ympäristönsuojelulain mukaisessa hallintopakkoasiassa ja asiaa koskevasta käsittelymaksusta

Muutoksenhakijat

1. Pelastetaan reittivedet ry
2. Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry

Vastapuoli

Vapo Oy (nykyään Neova Oy)

Päätös, johon on haettu muutosta

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
13.4.2018 Nro ESAELY/833/2015

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaisu

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä myös ELY-keskus) on tutkinut ja hylännyt vireillepanokirjelmässä esitetyt vaatimukset Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry:n tekemänä, mutta jättänyt vaatimukset tutkimatta Pelastetaan reittivedet ry:n osalta. Päätöksestä on peritty 570 euron käsittelymaksu, joka on määrätty vireillepanijoille yhteisesti.

Perustelut tutkimatta jättämisen osalta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 186 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan jollei 135, 137, 175, 176, 180 tai 181 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät.

Osoite

Korsholmanpuistikko 43
PL 204
65101 VAASA

Puhelin

02956 42611

Telekopio

02956 42760

Sähköposti

vaasa.hao@oikeus.fi

Asiassa on kysymys Mikkelin kaupungissa sijaitsevan Viransuon turvetuotantoalueen vesistövaikutuksista ja ympäristöluvan noudattamisesta. Toiminnan vaikutukset ulottuvat Pieksämäen kaupungin ja Juvan kunnan puolelle. Tuotantoalue vaikutusalueineen sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa.

--

Pelastetaan reittivedet ry:n säännöistä ilmenee, että yhdistyksen kotipaikka on Keuruu. Yhdistyksen sääntöjen 2 §:stä ilmenee yhdistyksen tarkoituksesta ja toiminnasta muun muassa, että yhdistys tekee esityksiä ja aloitteita vesistöihin ja suoluontoon liittyvien epäkohtien korjaamiseksi, ylläpitää yhteyttä viranomaisiin ja järjestöihin sekä harjoittaa muuta samantapaista toimintaa tarkoituksensa edistämiseksi. Koska yhdistyksen kotipaikaksi on merkitty Keuruu, eikä rekisteriotteesta tai yhdistyksen säännöistä erityisesti ilmene, että yhdistyksen toimialueena olisi myös Etelä-Savo tai koko Suomi, ELY-keskus katsoo, että Pelastetaan reittivedet ry ei ole ympäristönsuojelulain 186 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yhdistys, jolta olisi vireillepano-oikeutta nyt käsiteltävässä asiassa. Lisäksi yhdistyksen Facebook -sivulla (12.4.2018) sivutaan toiminta-aluetta kertomalla "Läntisen Keski-Suomen soiden ja vesien puolesta". Näin ollen vireillepano on jätetty tutkimatta Pelastetaan reittivedet ry:n tekemänä.

Perustelut käsittelymaksun osalta

--

Ympäristönsuojelulain 205 §:n 6 momentin mukaan muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsitteystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Pelastetaan reittivedet ry ja Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry eivät ole viranomaisia tai asianosaisia. Ottaen huomioon vireillepanijoiden vaatimus toiminnan keskeyttämisestä ja siihen annettu ratkaisu, vireillepanoa voidaan pitää ympäristönsuojelulain 205 §:n 6 momentin tarkoittamalla tavalla ilmeisen perusteettomana. Näin ollen ELY-keskus on voinut määrätä asian käsitteystä maksuasetuksen (1554/2017) maksutaulukon mukaisen maksun.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. *Pelastetaan reittivedet ry* on vaatinut, että ELY-keskuksen päätös kumotaan siltä osin kuin siinä on katsottu, että Pelastetaan Reittivedet ry:llä ei ole asiassa vireillepano-oikeutta. Lisäksi muutoksenhakija on vaatinut, että käsittelymaksu poistetaan.

Muutoksenhakija on ilmoittanut tyytyvänsä ELY-keskuksen päätökseen muilta osin.

Perusteluinaan muutoksenhakija on esittänyt muun ohella, että aiemmin vireillepanoihin liittyvät asiakirjat on otettava huomioon tämän valituksen yhteydessä.

Vireillepanon lähtökohtana on ollut havainto, joka tehtiin 3.5.2017 Ropolansuon laskuojan purkautumispaikassa. Etelä-Savon ELY-keskuksen asiantuntija mittasi kalibroidulla ELY-keskuksen mittarilla veden pH-arvoksi 3,16. Tämä on hälyttävän alhainen lukema.

Yhdistyksen perustamisvaiheessa tuleva yhdistyksen puheenjohtaja toimi lokamarraskuussa 2012 asiantuntijana Puulan kalastusalueelle koskien Kangasniemen Teurisuon ja Rääsusuon turvetuotantoalueiden vesistö päästöjä. Tästä lähtien yhdistys on toiminut yhteistyössä Puulan ja Kyyveden kalastusalueiden, Kangasjärven kalastusseuran, Haukivuoren aluejohtokunnan ja Pelastetaan Savon Veet ry:n kanssa. Kontakteja on lähes viikoittain, jopa päivittäin. Maantieteellisesti Keuruulta Haukivuoreen on noin 180 km, Jyväskylästä noin 120 km.

Pelastetaan reittivedet ry:n rekisteröidyissä ja voimassa olevissa säännöissä (12.4.2016) ei ole rajattu yhdistyksen toimialuetta. Tällä perusteella yhdistys voi toimia valtakunnallisesti toimialallaan, joka on lähiympäristöihin, etenkin suo- ja järviluontoon liittyviin asioihin vaikuttaminen. Tosiasiassa yhdistys on jo vuosikausia toiminut koko Keski-Suomessa, Etelä-Savossa, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Yhdistyksellä on yhteisöjäseniä ja -kumppaneita Etelä-Savosta, Etelä-Pohjanmaalta ja Pirkanmaalta ja hallituksessa jäseniä Etelä-Savosta ja Etelä-Pohjanmaalta.

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään 2492/2017 todennut, että yhdistyksen tosiasiallinen toiminta olisi mahdollista ottaa huomioon sellaisessa tilanteessa, jossa valitusoikeutta ei sääntöjen mukaisen toimialueen perusteella katsottaisi olevan, mutta tosiasiallinen toiminta voisi kuitenkin mahdollisesti johdattaa asian arvioimiseen toisin.

Ensimmäisen kerran Pelastetaan reittivedet ry:n puheenjohtaja tapasi kesäkuussa 2014 Etelä-Savossa Kangasjärven kalastusseuran jäseniä ja toimi asiantuntijana laatien Rajasuo 2 ympäristölupaan liittyen analyysin turvetuotantoalueen kiintoainepäästöstä. Samana vuonna elokuussa koskien Pyöreäsuon turvetuotantoalueen vesistö päästöjä. Vuonna 2015 alkoi jatkuva ja pysyvä yhteistyö Kyyveden kalastusalueen kanssa. Yhteistyön kohteita ovat olleet muun muassa Ropolansuon, Lintusuon ja Emostensuon turvetuotantoalueisiin liittyvät vesistöongelmat.

17.5.2017 yhdistys osallistui Haukivuoren tapaamiseen yhdessä aluejohtokunnan, Etelä-Savon ELY-keskuksen ylijohtajan ja maakuntajohtajan kanssa. Saman vuoden elokuussa Haukivuoren tapaamiseen osallistui Mikkelin kaupunginhallituksen jäseniä. Joulukuussa yhdistys tapasi ympäristöministeriön kansliapäällikön ja eduskunnan ympäristövaliokunnan edustajia mukana Kyyveden kalastusalueen isännöitsijä.

Koska rekisteriviranomainen ei ole rajannut yhdistyksen toimialuetta, ja koska toiminta tosiasiassa jo vuosia on ulottunut Keski-Suomea laajemmalle alueelle, ei Etelä-Savon ELY-keskuksella ole laillista oikeutta rajata toimialuetta päätöksellään.

Vaikka poistuvan veden pH-, ja rauta- ja sulfaattipitoisuudelle ei ole asetettu määräyksiä, ei se tarkoita sitä, että niitä saa virrata alapuoliseen vesistöön täysin vapaasti välittämättä pitoisuuksista. Höytiönlammen ja Höytiönjoen veden

laatu on ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertassa olevien tietojen perusteella merkittävästi muuttunut. Ratkaisevaa on, uhkaako toiminnasta aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle.

Vireillepanossa muutoksenhakija on vaatinut, että Höytiönlammen ja Höytiönjoen tilanne tutkitaan ja arvioidaan valvovan viranomaisen toimesta. Perusteluina on esitetty aiemmat tutkimukset mistä ilmenee, että tilanne on erittäin uhkaava sekä, Höytiönlammen että Höytiönjoen osalta.

Vireillepanossa on tuotu valvovalle viranomaiselle otettavaksi huomioon, että Viransuon turvetuotantoalueilta virtaavassa vedessä on vaarallisen alhainen pH ja että vesi sisältää korkeita rautapitoisuuksia. Lisäksi vedessä on havaittu korkeita sulfaattipitoisuuksia. pH:n taso on ollut vuodesta 2005 alkaen keskimäärin 3,5 ja alhaisimmillaan 2,7. Kalat eivät elä sellaisessa vedessä.

Valvovan viranomaisen huomiota on pyritty kiinnittämään Höytiönlammen ja Höytiönjoen tilaan. Vedet virtaavat Viransuolta Höytiönlampeen ja edelleen Höytiönjokeen ja Kangasjärveen.

Se seikka, että ELY-keskus on ollut eri mieltä toiminnan keskeyttämisestä Viransuon prosessien korjaamiseksi juuri nyt, ei oikeuta toteamaan vireille panoa ”ilmeisen perusteettomaksi”.

2. Pelastetaan Savon Veet ry on vaatinut, että käsittelymaksu poistetaan.

Perusteluinaan muutoksenhakija on muun ohella esittänyt, ettei pidä vireillepanoa ilmeisen perusteettomana. ELY-keskuksen määräämää maksu on kohtuuton.

Vireillepanossa muutoksenhakija kiinnitti huomiota tuotantoalueelta poistuviin, Kangasjärveen päätyviin purkuvesiin, jotka ovat ympäristölle haitallisia alhaisen pH-arvon takia. Vuosikuormitusraporttien mukaan purkautuvien vesien pH on vaihdellut 3,1–5,0 välillä keskimäärin Viransuolla ja rautapitoisuudet 5,7–51 mg/l.

Savo-Karjalan ympäristötutkimus Oy:n raportin mukaan Kangasjärven pH on ajoittain kriittisen alhainen, niin että se saattaa haitata särkikalojen lisääntymistä. Koekalastuksessa havaittiin muun muassa puuttuvan keväällä kuoriutuneet särkikalat. Myös kuhakanta oli merkittävästi heikentynyt edellisestä tarkkailusta. Vapo Oy:n vuosikuormitusraportista 2016 voidaan havaita, että järven pH-arvo on vaihdellut 4,5–5,5 välillä ja puskurointikyky on todettu välttäväksi.

Paikallisten kalastajien kokemukset Kangasjärvestä ovat karut. Veden laatu on huonontunut ja kalansaaliit heikentyneet jatkuvasti.

Pelastetaan reittivedet ry on täydentänyt valitustaan Kangasjärven ja Höytiönlammen kalastajien muistiolla.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on valitusten johdosta antamassaan lausunnossa esittänyt, että vanhan ympäristönsuojelulain hallituksen esityksen (HE 84/1999) 92 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälässä säädettäisiin oikeudesta vireillepanoon. Vireillepano-oikeus olisi muun muassa rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueelle kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset kohdistuvat. Yhteisön tarkoitus ja toimialue selvitettäisiin sen säännöistä.

Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriotteesta ilmenee Pelastetaan reittivedet ry:n säännöt. Yhdistyksen kotipaikaksi on säännöissä merkitty Keuruu, mutta toimialuetta ei ole määritetty. Toimialue voisi olla esimerkiksi kunta, maakunta tai koko Suomi. Yhdistyksen toimialue on sen sääntöjen perusteella epäselvä. Pelastetaan reittivedet ry on valituksessaan todennut, että sen toimialue on valtakunnallinen. Ympäristönsuojelulain ja sen esitöiden mukaan yhdistyksen toimialue selvitettäisiin kuitenkin yhdistyksen säännöistä. Koska säännöistä ei kuitenkaan yksiselitteisesti käy ilmi, että yhdistyksen toiminta-alueetta olisi koko Suomi, Etelä-Savon maakunta tai kunnat, joiden alueella Viransuon vesistövaikutukset ilmenevät, on ELY-keskus katsonut, ettei yhdistyksellä ole ollut vireillepano-oikeutta toiminta-alueen perusteella.

Viransuon turvetuotantoalueen toiminnan jatkamista koskevassa 31.1.2008 vireille saatetussa ympäristölupahakemuksessa on todettu, että Viransuon kuivatusvedet laskevat Höytiönlampeen. Alusvedessä on ajoittain hapen vajausta. Veden happamuus (pH<4) haittaa jo useimpien vesieliöiden kasvua ja lisää happamuutta suosivien lajien runsautta. Viransuon voimassa olevassa ympäristöluvassa, jonka Itä-Suomen ympäristölupavirasto on 30.10.2009 päätöksellään nro 119/09/2 myöntänyt ja joka on tullut lainvoimaiseksi 17.9.2013, on luparatkaisua perusteltu muun muassa siten, että Viransuon alue on kunnostettu turvetuotantoon jo 1970-luvulla, jolloin kuivatusvesien johtaminen Höytiönlampeen on alkanut. Vuonna 2001 on otettu käyttöön kuivatusvesien kemiallinen käsittely. Toiminnan vesistövaikutuksista on tarkkailuun perustuvaa tietoa. Toimittaessa tämän päätöksen mukaisesti turvetuotannosta ei aiheudu luvan myöntämisen esteenä olevaa... merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Valituksenalaiset vireillepanot tehneet yhdistykset ovat olleet tietoisia Viransuon voimassa olevan ympäristöluvassa sisällöstä. Suo on ollut tuotannossa pitkään, jo 1970-luvulta saakka. Kuivatusvedet on käsitelty kemiallisen käsittelyn kautta vuodesta 2001 eli jo ennen edellisen ympäristölupahakemuksen jättämisajankohtaa (31.1.2008). Näin ollen kemiallisesta vesienkäsittelystä on ollut käytäntöön perustuvaa tietoa lupakäsittelyn aikaan vuonna 2008. Luvan hakija on selvittänyt hakemuksessaan muun ohella tuotantoalueiden alapuolisten vesistöjen alhaisen pH:n ja ajoittaiset hapenvajaukset. Nämä seikat ja olosuhteet ovat siis olleet lupaviranomaisen tiedossa nyt voimassa olevaa ympäristöluparatkaisua tehdessä. Lupaviranomainen on katsonut, että ympäristölupa Viransuon turvetuotantoon on voinut edelleen myöntää lupapäätöksistä ilmenevästi. pH:lle, raudalle ja sulfaatille ei ole luvassa asetettu päästörajaja.

Valituksenalaiset vireillepanot tehneet yhdistykset ovat vaatineet toimintojen keskeyttämistä pääosin sellaisiin seikkoihin nojaten, jotka ovat olleet lupaviranomaisen tiedossa lupaharkintaa tehdessään. Kuten ELY-keskuksen valituksenalaisesta päätöksestä tarkemmin ilmenee, luvanvaraisen toiminnan keskeyttäminen ympäristönsuojelulain 181 §:n nojalla on poikkeuksellinen toimenpide, joka edellyttää keskeyttämisen kohteena olevalta toiminnalta esimerkiksi välitöntä ja vakavaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. ELY-keskuksella on ollut peruste pitää vireillepanoja ilmeisen perusteettomina ja määrätä päätöksistä käsittelymaksut. Vireillepanot eivät myöskään ole olleet asianosaisen tai viranomaisen tekemiä.

Vapo Oy on valitusten johdosta antamassaan vastineessa vaatinut, että hallinto-oikeus;

- ensisijaisesti jättää tutkimatta Pelastetaan reittivedet ry:n valituksen ja toissijaisesti hylkää sen,
- hylkää Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry:n valituksen ja
- velvoittaa kummankin yhdistyksen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa 500,00 eurolla laillisine viivästyskorkeineen.

Perusteluinaan *Vapo Oy* on uudistanut asiassa aikaisemmin lausumansa soveltuvin osin vastineensa perusteluiksi ja lisäksi esittänyt muun muassa seuraavaa:

Pelastetaan reittivedet ry:n kotipaikka, josta toimintaa johdetaan, on Keuruu. Yhdistyksen säännöissä ei ole määritetty toimialuetta, jolla yhdistys toimii ja jolla se voi käyttää ympäristönsuojelulain 186 §:ssä tarkoitettua vireillepano-oikeutta ja muun muassa siihen liittyen 191 §:ssä tarkoitettua valitusoikeutta. Näillä perusteilla yhdistyksellä on edellä mainitut oikeudet enintään vain kotipaikallaan Keuruulla eli niissä hankkeissa, joilla on vaikutuksia Keuruulla sijaitseviin vesistöihin kuntarajoista riippumatta. Tilannetta ei muuksi muuta yhdistyksen internet-sivuilta ilmenevät syyt, joidenka vuoksi yhdistys on perustettu.

Perustamisvaiheessa yhdistys on julkisuuteen ilmoittamansa perusteella päättänyt, että sen toiminta kohdistuu Keski-Suomen maakunnan alueelle, kuitenkin ilmoittamatta toimialuettaan sen tarkemmin. Yhdistyksen säännöistäkään, joista yhdistyksen toimialueen on yksiselitteisesti ilmentävä, ei löydy internet-sivujen tietoa tarkempaa toimialueen määritelmää. Kun toimialuetta ei ole yhdistyksen säännöissä ilmoitettu, sillä ei periaatteessa sellaista edes ole, ei edes Keuruulla, jollei kotipaikkaa automaattisesti katsota toimialueeksi. On kohtuutonta, että yhdistyksen toimialue ja siihen liittyvät oikeudet tulevat tällä tavoin niin valvontaviranomaisen kuin toimijan toimesta tarkasteltavaksi.

Viransuon hanke sijaitsee ja sen ympäristövaikutukset ilmenevät Etelä-Savon maakunnassa. Edellä mainituista syistä yhdistyksellä ei ole vireillepano-oikeutta ainakaan Etelä-Savon maakunnassa ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa. Yhdistyksen toimialue ei määräydy tai vaiheittain laajennu sen mukaan missä osassa valtakuntaa yhdistys käy esittäytymässä tai toimii yhteistyössä tahi käynnistää sellaista muiden tahojen kanssa.

Valituksessaan yhdistys jatkaa toimialueensa laajentamista ilmoittamalla, että sen toiminta on laajentunut valtakunnalliseksi eli että sen toimialuetta on koko

Suomi. Tätä perustellaan myös sillä, että toimialue on koko Suomi, jolle toimialuetta on yhdistyksen säännöissä rajattu suppea-alaisemmaksi. Ympäristönsuojelulain 186 ja 191 §:ien mukaan vireillepano- ja valitusoikeus on yksinomaan sellaisilla rekisteröidyillä yhdistyksillä, joiden säännöistä ilmenevänä tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen. Säännöksessä keskeistä on, että näitä oikeuksia voidaan käyttää vain hankkeissa, joiden vaikutukset ilmenevät yhdistyksen toimialueella. Säännöksiin sisältyvien edellä mainittujen pääsääntöjen mukaan valtakunnalliset yhdistykset eivät voi käyttää puheena olevia oikeuksia hankkeissa, joiden vaikutukset ilmenevät paikallisina, kuten on asianlaita Viransuon kohdalla. Väittämälläan uusillakaan perusteilla yhdistyksellä ei ole Viransuota koskien vireillepano-oikeutta.

Samoista syistä johtuen Pelastetaan reittivedet ry:llä ei ole asiassa myöskään valitusoikeutta. Sen olemassaoloa ei valituksessa edes suoranaisesti perustella.

Kun ELY-keskus on jättänyt yhdistyksen vireillepanon vireillepano-oikeuden puuttumisesta johtuen tutkimatta ja kun tuo ratkaisu on perusteltu ja oikea, on vireillepano jo siitä syystä ollut ympäristönsuojelulain 205 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisen perusteeton.

Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry on valituksessaan ilmoittanut hyväksyneensä ELY-keskuksen valituksenalaisten päätösten lopputuloksen pääasiassa annetun ratkaisun osalta oikeaksi, jolloin sen on katsottava periaatteessa hyväksyneen myös vireillepanonsa perusteettomaksi.

Koska Viransuon turvetuotantoalueen kuivatusvesien käsittely ja johtaminen Höytiönlampeen, Höytiönjokeen ja Kangasjärveen on jo pitkäkestoisesti suoritettu lainvoimaisten ympäristölupien nojalla ja mukaisesti, ei jo lähtökohdaisesti voi olla kysymys ympäristönsuojelulain 181 §:ssä tarkoitettua toiminnasta tai tilanteesta. Säännös koskee toimintaa, jota harjoitetaan lainvastaisesti, joko ilman lupaa tai voimassa olevan luvan määräysten vastaisesti, ja myös sellaista toimintaa, johon ei liity lainvastaisuutta. Tuolloinkin ympäristön pilaantumisen tai terveyden vaara voi johtaa toiminnan välittömäänkin keskeyttämiseen, mikäli odotettavissa oleva seuraus on välitön ja vakava. Säännöksessä ja yhdistysten vireillepanoissa tarkoitettua seurausta ei ole tarkkailun tulosten perusteella ilmennyt aikaisemminkaan, eikä myöskään välittömästi vireillepanoa edeltävänä ajankohtana saati vireillepanojen käsittelyn aikana, kun otetaan huomioon, että toimintaa koskevat lupamääräykset ovat käsittelyvaiheittain tiukentuneet ja niitä on noudatettu. Yhdistys on jo ennen vireillepanonsa ajankohtaa ollut tietoinen kaikista edellä mainituista seikoista.

Kemiallinen puhdistus alentaa kuivatusveden pH:ta, mikä on tiedossa ollut seikka, samoin menetelmän käytön aiheuttama veden rauta- ja sulfaattipitoisuuden nouseminen. Kuivatusvesien vesistövaikutukset ilmenevät vesien johtuessa ja sekoittuessa järvi- tai jokivesiin, olipa kysymys kiintoaineesta, humuksesta, ravinteista tai edellä mainituista vedenlaatutekijöistä.

Tarkkailun tulosten perusteella Viransuon alapuolisissa vesistöissä ei ole aiheutunut ympäristönsuojelulain 181 §:ssä tarkoitettuja vaikutuksia tai sellaisen vaaraa. Velvoitetarkkailujen tulokset, joihin asian tarkastelu voidaan yksinomaan perustaa, ovat olleet Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry:n

käytettävissä. Vireillepanoa ei ole kuitenkaan perustettu siihen, vaan on käytetty sellaista aineistoa ja selvitystä, joka ei sovellu tarkastelun perusteeksi.

Vireillepanija on vastuussa vireillepanonsa perusteena käyttämänsä aineiston asianmukaisuudesta. Tässä nimenomaisessa tapauksessa on käynyt niin, että se on johtanut ilmeisen perusteettomaan vireillepanoon. Yhdistyksen toimintatavassa on havaittavissa myös tarkoitushakuisuutta.

Valituksissa väitetään yhtiön aiheuttaneen sellaisia ympäristövaikutuksia, jotka voisivat sinällään olla hyväksyttävänä perusteina vireillepanolle, mutta hakemuksen tultua hylätyksi vaaditaan vapauttamista päätöksestä perittävän käsittelymaksun suorittamisvelvollisuudesta. Yhtiön on ollut tarpeen selvittää väitettyjen vaikutuksien todenperäisyyttä ja tarpeen antaa hallinto-oikeudelle sen pyytämä vastine. Yhdistykset ovat häviävä juttunsa hallinto-oikeudessa ja hallintolainkäyttölain 13 luvun 74 §:ssä tarkoitetut perusteet yhtiön oikeudenkäyntikulujen korvaamiselle ovat olemassa.

Pelastetaan reittivedet ry on antamassaan vastaselityksessä muun muassa esittänyt, että yhdistyksen ensimmäisissä säännöissä (24.01.2013) yhdistyksen toiminta-alue oli rajattu Saarijärven, Keuruun, Pihlajaveden, Petäjäveden ja Jämsän reittivesien alueet Keski-Suomen maakunnassa. Koska myös Viitasaaren reitin alueelta tuli pyyntöjä toimia myös siellä, lisättiin 27.10.2014 toiminta-alueetta Kivijärven (14.443) valuma-alueella.

Koska Etelä-Savosta, Etelä-Pohjanmaalta, Pirkanmaalta ja muualta Keski-Suomesta otettiin yhteyttä ja pyydettiin toimimaan siellä, päätettiin (12.4.2016) poistaa toiminta-alueen rajoitus ja tätä varten tehtiin yhdistyksen sääntöihin muutos. Tällöin oli esillä myös ajatus, että säännöissä määriteltäisiin toiminta-alueeksi edellä mainitut maakunnat. Mutta koska tiedossa oli, että kiinnostusta yhdistyksen toimintaa kohtaan oli muuallakin, katsottiin aiheelliseksi toteuttaa muutos siten, että se mahdollistaisi toiminnan kaikkialla Suomessa. Tässä yhteydessä pyydettiin myös lainoppineilta neuvoa. Saatiin vakuutus, että säännöissämme nyt oleva ilmaisu mahdollistaa yhdistyksen tarkoituksen toimia mahdollisimman laajasti kaikkialla maassamme siellä missä reittivesiä esiintyy ja missä turvemaille tapahtuva maanmuokkaus aiheuttaa ongelmia vesistöille.

Ottaen huomioon aiemman ympäristönsuojelulain 105 §:n perustelut, on täysin selvää, ettei tässä vireillepanossa voi olla kyse ilmeisesti perusteettomuudesta. Lain perusteluiden mukaan se edellyttäisi, että vireillepano olisi tehty käytännössä shikaaniluonteisesti tietäen, ettei se johda toimenpiteisiin. Näin ei kuitenkaan ole, vaan muutoksenhakija on mielestään hyvin perustellusti vireillepanoon ryhtynyt. Se, että päätös on ollut tältä osin muutoksenhakijan kannalta kielteinen, ei kerro mitään vireillepanon perusteista.

Toisin kuin ELY-keskus näyttää ajattelevan, myöskään se, että ympäristönsuojelulain 181 § edellyttää välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle ynnä muuta, ei ole syy pitää vireillepanoa perusteettomana. Tavalliselta kansalaiselta tai yhdistykseltä ei voi olettaa samaa oikeudellista asiantuntemusta kuin viranomaiselta. Sekä ELY-keskuksen että VAPO Oy:n vastineissa asetetaan yhdistyksen osaamiselle ja asiantuntijuudelle kohtuuttomia vaatimuksia. Vireillepanon tarkoituksena on perusteltu huoli ympäristön tilasta ja

toiminnan vaikutuksista. Yksistään yhdistyksen oikeusturvan kannalta on kohtuutonta väittää vireillepanon olevan tässä tapauksessa ilmeisen perusteeton, ottaen huomioon sen tueksi esittämämme laajat perustelut.

Vapo Oy:n vastineen osalta jo sen pyytämisen tarve on kyseenalaista, koska muutoksenhakijan valitus ei koskenut pääasiaratkaisua (vireillepanopäätöstä), vaan ainoastaan ELY-keskuksen tulkintaa vireillepano-oikeudesta ja käsittelymaksun perusteista. Jo tästä syystä Vapo Oy:n vaatimus 500 euron oikeudenkäyntikuluista on perusteeton ottaen huomioon hallintolainkäyttölain 74 §:n kapean soveltamisalan ja sitä koskevan vakiintuneen tulkintalinjan. Valitus ei edes kohdistu Vapo Oy:ön, joten kyse ei voi olla sellaisesta kohtuuttomuudesta, minkä perusteella oikeudenkäyntikulut tulisi toiselle osapuolelle korvata.

Pelastetaan Savon Veet ry on antamassaan vastaselityksessä esittänyt muun ohella, että se, että valitus on tehty vain ELY-keskuksen määräämistä maksuista, ei tarkoita päätöksen hyväksymistä muilta osin kuten VAPO:n 21.8.2018 antamassa vastineessa ilmenee.

Muutoksenhakijan valitus koskee ainoastaan ELY-keskuksen määräämää käsittelymaksua. Valitus ei kohdistu Vapoon. Tästä johtuen Vapon vaatimus oikeudenkäyntikuluista tuntuu perusteettomalta.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut Pelastetaan reittivedet ry:n ja Pelastetaan Savon veet vesienhoitoyhdistys ry:n valitukset Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä 13.4.2018 diaarinumero ESAELY/915/2015 Ropolansuon vastaavassa asiassa (hallinto-oikeuden diaarinumerot 00539/18/5132, 00542/18/5133 ja 00549/18/5133). Kyseisen asian asiakirjat ovat olleet käsillä tätä asiaa ratkaistaessa.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Hallinto-oikeus tutkii Pelastetaan reittivedet ry:n valituksen. Vapo Oy:n vaatimus valituksen tutkimatta jättämisestä hylätään.

Perustelut

Kysymykset Pelastetaan reittivedet ry:n vireillepano-oikeudesta ja maksuvelvollisuudesta koskevat suoraan yhdistyksen omaa etua ja oikeutta. Yhdistys on siten näiden kysymysten osalta ympäristönsuojelulain 191 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asianosainen ja sillä on siten valitusoikeus. Yhdistyksen valitus on siksi tutkittava. Sillä, onko yhdistyksellä ollut ympäristönsuojelulain 186 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla vireillepano-oikeus vai ei, ei ole merkitystä valituksen tutkimisen kannalta.

Pääasiaratkaisu

1. Hallinto-oikeus, hyväksyen Pelastetaan reittivedet ry:n valituksen tältä osin, kumoaa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksen siltä osin, kuin Pelastetaan reittivedet ry:n vireillepano on jätetty tutkimatta.
2. Hallinto-oikeus, hyväksyen valitukset tältä osin, kumoaa ja poistaa muutoksenhakijoille yhteisvastuullisesti määrätyn käsittelymaksun. Mahdollisesti jo suoritettu käsittelymaksu on viipymättä palautettava.

Perustelut

Kysymyksenasettelu hallinto-oikeudessa

Asiassa on haettu muutosta Pelastetaan reittivedet ry:n vireillepano-oikeuden ja käsittelymaksun osalta. Hallinto-oikeus käsittelee siten asiaa vain näiltä osin.

1. Pelastetaan reittivedet ry:n vireillepano-oikeus

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 186 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan jollei 135, 137, 175, 176, 180 tai 181 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät.

Ympäristönsuojelulaissa (527/2014) eikä sitä edeltäneessä vanhassa ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ei ole säännöstä siitä, miten yhdistyksen tai säätiön toiminta-alue määritellään. Vanhaa ympäristönsuojelulakia koskevan hallituksen esityksen (HE 84/1999) vireillepano-oikeutta koskevan 92 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan yhteisön tarkoitus ja toimialue selvitetäisiin sen säännöistä. Pelastetaan reittivedet ry:n tapauksessa tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska yhdistyksen nykyisissä säännöissä ei ole määritelty yhdistyksen toiminta-alueita.

Yhdistyslaki ei edellytä, että yhdistyksen säännöissä määriteltäisiin sen toiminta-alue. Tämän vuoksi ja toiminta-alueen määritelmän puuttuessa sekä ottaen huomioon tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn sopimuksen (Århusin sopimus) 9 artiklan vaatimus riittävistä ja tehokkaista oikeussuojakeinoista, viittaus yhdistyksen sääntöihin hallituksen esityksessä 84/1999 ei ole riittävä peruste katsoa, että yhdistyksellä ei olisi vireillepano-oikeutta pelkästään siitä syystä, ettei toiminta-alueita ole määritelty yhdistyksen säännöissä.

Pelastetaan reittivedet ry on esittänyt, että sen säännöissä on aikaisemmin määritelty yhdistyksen toiminta-alue siten, että se on rajattu tiettyyn osaan maata. Määritelmä on kuitenkin poistettu nimenomaisessa tarkoituksessa mahdollistaa toiminta koko Suomen alueella. Yhdistys on myös esittänyt, että sillä on ollut ainakin jonkinlaista toimintaa Etelä-Savon maakunnassa, jossa Viransuo sijaitsee. Esitettyä selvitystä ei ole syytä epäillä virheelliseksi.

Asiassa on riidatonta, että Pelastetaan reittivedet ry:n tarkoituksena on ympäristönsuojelun edistäminen.

Edellä esitetyn perusteella hallinto-oikeus katsoo, että Pelastetaan reittivedet ry on Viransuon tapauksessa ollut sellainen ympäristönsuojelulain 186 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yhdistys, jolla on ollut vireillepano-oikeus. Valituksenalainen päätös on siksi kumottava siltä osin kuin asia on jätetty tutkimatta. Koska Pelastetaan reittivedet ry on ilmoittanut tyytyvänsä ELY-keskuksen asiaratkaisuun, ei asiaa kuitenkaan ole tarpeen tämän johdosta palauttaa.

2. Käsittelymaksujen poistaminen

Ympäristönsuojelulain 205 §:n 6 momentin mukaan muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Säännös vastaa vanhan ympäristönsuojelulain 105 §:n 2 momentin toista lausetta. Hallituksen esityksessä 84/1999 on tältä osin esitetty, että ilmeisellä perusteettomuudella tarkoitettaisiin lähinnä sellaisia tilanteita, joissa vireillepano ei johda toimenpiteisiin ja tämä on voitu havaita lähes välittömästi. Tällöin kysymys olisi lähinnä shikaaniluontoisesti käynnistetyistä asiasta.

Viransuon turvetuotannolla on Itä-Suomen ympäristölupaviraston 30.10.2009 päätöksellään nro 119/09/2 myöntämä ympäristölupa, jota Vaasan hallinto-oikeus 9.11.2011 antamallaan päätöksellä nro 11/0503/3 osittain muutti ja joka on tullut lainvoimaiseksi Korkeimman hallinto-oikeuden 17.9.2013 antamalla päätöksellä. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisua.

Pelastetaan reittivedet ry ja Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry ovat Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä myös ELY-keskus) 13.6.2017 toimittamassaan vireillepanokirjelmässä vaatineet, että turvetuotanto keskeytetään Viransuolla, kunnes suon kemikalointiasema toimii hyväksyttävällä tavalla. Tuotantoalueelta poistuvien vesien pH- ja rautapitoisuuksien tulee olla lainmukaiset ja täyttää ympäristötuvan ehdot. Lisäksi tulee varmistaa, että tuotantoalueelta johdettavissa vesissä ei ole sulfaatteja. Viransuon turvetuotantoalueelta johdettavan veden pH on ollut hyvin alhainen ja veden rautapitoisuus on ollut hyvin korkea.

Vireillepanijat ovat vastineessaan 6.12.2017 lisäksi vaatineet, että valvovan viranomaisen tulee tutkia ja arvioida Höytiönlammelle ja Höytiönjoelle aiheutuneet vesistön tilan lainvastaiset heikkenemiset.

Hallinto-oikeus katsoo, että hallituksen esityksen 84/1999 perusteella käsittelymaksu on tarkoitettu perittäväksi lähinnä tilanteissa, joissa vireillepano on tehty kiusantekotarkoituksessa ilman mitään aitoa huolta ympäristön pilaantumisesta.

Kun otetaan huomioon valituksessa esitetyt vaatimukset ja niiden perustelut sekä vireillepanijayhdistysten toiminnan yleiset tavoitteet vesien tilan parantamiseksi ja vesiensuojelun edistämiseksi, ei tällaisesta tilanteesta ole kyse eikä vireillepanoa voida muustakaan syystä pitää ympäristönsuojelulain 205 §:n 6 momentissa tarkoittamalla tavalla ilmeisen perusteettomana. Se, että Viransuon turvetuotantotoimintaa koskevassa ympäristöluvassa ei ole annettu määräyksiä vireillepanoasiassa esitettyjen parametrien osalta, ei ole syy arvioida asiaa toisin. Vireillepanijayhdistysten vaatimus toiminnan keskeyttämisestä ei myöskään ole syy arvioida asiaa toisin, koska vireillepanijalta ei voida edellyttää etukäteisarvioita siitä, täytyvätkö toiminnan keskeyttämisen edellytykset.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Oikeudenkäyntikulut

Hallinto-oikeus hylkää Vapo Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset.

Perustelut ja sovelletut oikeusohjeet

Hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Asian laatu ja lopputulos huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että Vapo Oy joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa hallinto-oikeudesta vahinkonaan.

Muutoksenhaku

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n perusteella valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista.

Valitusosoitus on liitteenä Hall (01.20).

Diaarinumerot

00540/18/5132

00541/18/5133

00550/18/5133

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Sinikka Kangasmaa ja Patrick Sahlström sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen.

Sinikka Kangasmaa

Patrick Sahlström

Jaakko Tuhkanen

Hallinto-oikeuden esittelijä

Pirjo Pentinmäki

Toimituskirjan antaja:

Laura Leinonen
ma. lainkäyttösihteeri

Diaarinumerot

00540/18/5132

00541/18/5133

00550/18/5133

Jakelu

Päätös ja maksu

Pelastetaan reittivedet ry, maksutta

Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys ry, maksutta

Jäljennös maksutta

Neova Oy

KEHA-keskus/Myyntilaskutus, sähköisesti

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Ympäristö ja luonnonvarat, sähköisestiItä-Suomen aluehallintovirasto, sähköisesti
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus, sähköisesti

LL

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)

- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>